

Història de l'excursionisme català. Dels orígens a 1936

Autor: Francesc Roma i Casanovas
Editorial: Oikos- Tau

L'autor, Francesc Roma, soci de l'Agrupació Excursionista fa un estudi de l'excursionisme català. Primer fa una ànlisi general. Llavors el situa dintre a Catalunya, el compara amb altres països i identifica l'excursionisme a casa nostra. Especifica en detall i amb important documentació les entitats i les figures més significatives i així veiem la seva evolució al llarg del temps, pas per pas, com es defineix, com canvien i es seccionen les entitats des de diferents punts de vista, com se'n creen de noves. Tot aquest conjunt dins d'un clima d'entusiasme, patriotisme i cooperació que emmarca l'excursionisme català i el defineix.

Històricament l'excursionisme és un fet contemporani, no podem parlar d'un excursionisme medieval. A Catalunya neix al darrer quart de segle XIX.

Amb el sorgiment de la indústria hi ha un canvi social que trenca la tradició i s'organitza el món urbà i el modern. Llavors apareix l'excursionisme català. Es volen conèixer paisatges diferents, senzillament pel goig d'admirar-los, per gaudir-ne; no per necessitat com passava en la vida rural.

L'excursionisme va estar molt lligat a temes patriòtics. El llibre ens demostra el fort lligam entre la burgesia barcelonina i els primers excursionistes. Alhora es produí un dels fets socials més importants de la nostra història contemporània: La definició nacional.

L'excursionisme català era diferent de l'alpinisme que es practicava a Europa i a Amèrica del Nord. Però també hi havia activitats de caire purament alpinista com ja duien a terme C. A. Torras, Arabia i Esteve Suñol des de 1880. Socis de l'AEC varen ser convidats a la conferència internacional de clubs alpins a Ginebra.

La relació que s'estableix entre l'excursionisme i la societat catalana és conèixer Catalunya i estimar-la. El primer excursionisme estava lligat al món de la investigació i la ciència, artístic i històric. Es tracta de conèixer, per estimar la terra. És a dir cal estudiar, recollir informació i documentació i així es fa tasca patriòtica. Els joves volen conèixer coses belles, estan enamorats de les belleses naturals i artístiques de Catalunya. Volen que aquest amor i respecte per l'art i l'arqueologia arribi a totes les classes socials. Però el nostre excursionisme no es pogué democratitzar fins al 1904 que es va decretar el descans dominical per als treballadors. Les excursions més freqüents eren a Sant Miquel del Fai, Núria, Poblet i Santes Creus.

Al clos excursionista hi eren cridats aquells que tenien afany de coneixement de la nostra terra. Es feien dibuixos, fotografies, plànols, reculls de tradicions, dades històriques, costums, documents i materials per al museu i per tenir un rigorós estudi dels indrets visitats. També es volia captar el parlar de les comarques, s'aplegaven els mots inèdits, específics d'un indret i així fer un recull filològic.

A la Renaixença, els literats amb sentiment de Pàtria

van saber trobar la seva continuïtat en el món excursionista. Els Jocs Florals, amb Verdaguer al capdavant, van salvar una llengua. Els genis es van vincular a la societat que els havia fet néixer.

L'excursionisme clàssic contribuï a redescobrir Catalunya científicament. Els interessava l'art romànic i gòtic perquè els parlava d'aquell passat gloriós. El barroc va ser oblidat pels primers excursionistes.

El llibre selecciona textos inèdits i paraules de gent rellevant que ha fet història. Per exemple: Joaquim Cabot, membre del Centre Excursionista de Catalunya en el discurs que va fer l'any 1899 passa revista als vint-i-tres anys d'excursionisme català i afirmava:

"...Que l'excursionisme havia estimulat els homes de ciència i lletrats i artistes per tal que comunicessin els seus coneixements sobre Catalunya i els popularitzessin. Després dels Jocs Florals, l'obra de l'excursionisme havia estat la més benèfica, transcendental i patriòtica de la Renaixença perquè s'havia revifat, enriquit i glorificat la nostra llengua i perquè s'havia posat en evidència la personalitat del nostre poble".

L'excursionisme del tombant de segle creu en la reconstrucció nacional de Catalunya.

Els primers excursionistes eren historicistes, estudiaven la història del passat: l'arqueologia. Els interessaven més les ciències socials que no pas les naturals. Les ciències naturals van atreure quan arriba l'excursionisme d'alta muntanya o alpinisme.

L'excursionisme muntanyenc fins ara es limitava a casos individuals com Cèsar August Torras i Vidal o a grups d'amics, com la famosa Colla de Metges que assolí el cim de l'Aneto el 1896. Però no pren importància fins al 1908 que es fundà la Secció d'Esports de Muntanya dins del Centre Excursionista de Catalunya. Amb retard si ho comparem amb la conquesta del Mont Blanc, símbol alpinista que s'aconseguí abans de la Revolució Francesa.

Al segle XX hi haurà un gir important, l'excursionisme evolucionarà cap a les pràctiques alpines però no s'imposa fins ja avançat el segle XX; no obstant es compagina amb l'excursionisme científic que és metòdic.

Actualment, excursionisme és pràcticament un sinònim d'alpinisme. L'excursionisme es practicava a muntanyes baixes o mitjanes; els interessava les ruïnes arqueològiques, museus, monestirs; l'excursionisme era una activitat cultural o científica. L'alpinisme és la conquesta de la muntanya, els excursionistes estan entusiasmats per les geleres, neus perpètuas, per l'alta muntanya. És un esport més arriscat.

No obstant els primers alpinistes era cartògrafs per absència de mapes, geòlegs i científics naturals; volien fer els seus experiments. També hi ressalten els metges que volen dur a terme les seves investigacions, volen veure l'efecte que sobre el cos humà tenia la depressió i la rerafacció de l'aire a causa de l'alçada. En síntesi l'excursionisme era descobrir un món nou.

Cèsar August Torras va ser el primer elevat a la presidència del Centre Excursionista de Catalunya que defensà l'excursionisme pur i independent de qualsevol altra inclinació literària o científica, imposà la seva força. En aquell moment hi havia canvis dins del nos-